A műszaki hónap eseményei

A 18. műszaki hónap második hetében minden napra jó néhány esemény jut. A tegnapi és a mai előadások időpontját és helyét lapunk szombati számában ismertettük. Holnap, szerdán délelőtt 11-től *Czigány Béla*, a középfeszültségű elosztóhálózatokról és a feszültségszabályozó automatikákról tart előadást a szegedi Technika Házában. A DÉGÁZ szegedi központjában délután 2-től *Száraz Ferenc* és *Tapody Sándor* ismerteti a vállalat műszaki fejlesztésének eredményeit. Ugyanebben az időpontban a Tisza Bútoripari Vállalat szegedi gyárában *dr. Jósa Jenő* tart tájékoztatót a korszerű műszaki alkotó munkáról, a paprikafeldolgozó vállalatnál pedig *Sikhegyi Józsefné*, a külső telepek gyártó tevékenységének tapasztalatairól.

Holnapután, csütörtökön 10-től 2-ig tart a Technika Házában *Dékány István* előadása, amelynek címe: Épületek tervezésének tűzvédelmi kérdései. Ugyanott 2-től *dr. Szabó István* arról beszél, hogy milyen víz kell a gáz- és olajtüzelésű kazánokba. A JATE Ady téri ttk-előadótermében *dr. Horváth Imre, dr. Mihalik Erzsébet* és *dr. Takács Edit* A nátriumlámpa hatása a növények szárazanyag-produkciójára, *dr. Gulyás Sándor* A növények nektártermelésének fokozása, *dr. Juhász Miklós* pedig A magyarországi alsókréta nyitvatermő növényei címmel tart előadást délután 5-től.

Nemzetközi bélyegkiállítás

Szombathely ad otthont a Szocfilex néven ismert nagyszabású nemzetközi bélyegkiállításnak, amely nyolcadik alkalommal nyílt meg vasárnap. A vasi megyeszékhely művelődési és sportházában 13 szocialista ország, továbbá Franciaország és Olaszország mintegy 250 gyűjtőjének „kincsei" láthatók. A bemutatott százezer bélyeg között vagyont érő ritkaságok is találhatók az első bélyegektől napjaink alkotásaiig. A kiállítást — amely május 16-ig tart nyitva — Pullai Árpád közlekedés- és postaügyi miniszter nyitotta meg.

Kísérletes vizsgálatok az idegklinikán

Az elmúlt hetekben a SZOTE Ideg- és Elmegyógyászati Klinikájának orvosai két alkalommal összesen 12 előadásban számoltak be kutatási eredményeikről. Az intézet négy vezető munkatársával, *dr. Szilárd János* egyetemi tanárral, a klinika igazgatójával, *dr. Vargha Miklós* egyetemi tanárral, *dr. Heiner Lajos* egyetemi tanárral és *dr. Domonkos Jenő* egyetemi docenssel a klinikán folyó *tudományos munkáról* beszélgettünk. Bevezetőben mindjárt azt a kérdést kellett tisztázni, az orvosi szakma mely területei tartoznak az ideg- és elmegyógyászat témakörébe. Ha pontosan felsorolni szinte lehetetlen is, egy biztos, ez a tudományág nagyon sokrétű, változatos. A világ több helyén ezt az összetett orvosi tudományágat még inkább differenciálják, több részre osztják mind klinikai, mind szervezeti, mind oktatási szempontból. Egy másik tendencia viszont éppen az integrációt erősíti ...

A szegedi intézetben folyó kutatómunkát meghatározza az eddigi tudományos tevékenység, a hagyomány; meghatározza a kutatók érdeklődése és felkészültsége; és természetesen determinálják a legfontosabb felmerülő kérdések, a leggyakoribb betegségek — tehát a társadalmi szükséglet is. A sokrétű és szerteágazó kutató tevékenységet *négy súlyponti téma* köré kristályosítják.

Az egyik vezető profil azokat a *kémiai kutatásokat* foglalja magába, melyek a skizofrénia biokémiai folyamatainak vizsgálatát helyezték reflektorfénybe. Ennek vezetője a nemrégiben nyugdíjba vonult *Huszák István* Kossuth-díjas professzor, aki 32 évig volt a klinika igazgatója, s ma, tudományos tanácsadóként is folytatja az idegrendszer kémiai folyamatainak vizsgálatát.

A másik nagy hagyományokkal rendelkező kutatási terület az *izombetegségek kémiája*, ahol az utóbbi időben produkált sok új eredmény szinte forradalmi átalakulással kecsegtet. Mindez abból a felismerésből fakad, hogy az idegrendszer által befolyásolt és ellenőrzött vázizomzat nem egységes, hanem rendkívül összetett, tehát vizsgálata is hasonló differenciáltságot követel.

Nagyon fontos és fiatal kutatási terület *a klinikai elektrofiziológiai vizsgálatok* köre. Ez az alig egy emberöltőnyi életkorú kutatási lehetőség megteremti a módszerek és eszközök finomodását, ezáltal mind több, eddig ismeretlen jelenség megismerését. Így például számos kötőszöveti betegségnél gyakran találhatók idegrendszeri elváltozások. Ezek elektrofiziológiai kutatása új, finomabb elemzésekre ad lehetőséget.

Az utóbbi évtizedben a nemzetközi orvosi irodalomban mind több publikáció jelent meg arról, hogy a különféle betegségek okai között fontos szerepet töltenek be az *egyes sejtek hártyáinak áteresztőképességében és az itt folyó anyagcserében* beállt zavarok. Úgy tűnik, hogy egyes ideg- és elmebetegségekre is érvényes ez, s ezek vizsgálata új eredményekkel kecsegtet. Ez jelenti a tudományos kutatás negyedik, súlyponti területét. A vizsgálati tapasztalatok azt bizonyítják, hogy elmegyógyászati kórképekben, elsősorban a hangulati élet nem külső tényezők által kiváltott zavaraiban fontos szerepet játszik a sejthártya anyagszállítási egyensúlyának felbomlása. Tapasztalati adatok bizonyítják, hogy ez a zavar *litiummal* kedvezően befolyásolható. Ennek hogyanjára, miértjére keresik most a kutatók a válaszokat, hogy ismét eltűnjön egy fehér folt a betegségek térképéről.

Azt is felismerték és figyelembe veszik a klinika tudós orvosai, hogy *az ember nem pusztán biológiai, hanem szociális lény.* Ezért helye van munkájukban a *pszichés rendellenességek vizsgálatának, elemzésének* is. A klinika kutatói azon az álláspontón vannak, hogy munkájukban csak akkor érhetnek el eredményeket, ha szemmel tartják az embernek bio-szociális voltát. A különböző pszichológiai és pszichiátriai vizsgálataik a hangulati élet különféle (a gyermek-, felnőttkori, a terhesség és gyermekágy idején jelentkező stb.) zavarainak területére, az öngyilkosságokra és az alkoholizmusra terjednek ki, de foglalkoznak gyermekpszichológiai és -pszichiátriai betegségekkel — így a különböző, terhesség és szülés idején ható, veszélyeztető tényezőknek a későbbi gyermeki fejlődésre gyakorolt hatásával —, és az igazságügyi pszichiátria számos kérdésével is. Így valósítható meg a *kísérletes vizsgálatok és a magas szintű pszichiátriai gyakorlat összhangja.*

A fentiek mellett folyó más vizsgálatok teszik teljessé a képet.

Az intézet vezető munkatársai elmondták, hogy *a mai tudományos kutatás csak akkor lehet eredményes, ha munkacsoportok közös tevékenységén alapul.* Sőt, ezek a *team*-ek nemcsak a klinikákon vagy intézeteken belül dolgoznak, a kapcsolatok kiépítése más kutatóbázisokkal is szinte létkérdés. Ennek két fő típusa a más jellegű tudományos intézetek munkatársaival történő kooperáció, illetve a más ideg- és elmegyógyászati jellegű intézményekkel való együttműködés. A SZOTE Ideg- és Elmegyógyászati Klinikája sok pozitív példával bizonyítja e kapcsolatok fontosságát és eredményességét.

T. L.

képernyő

Jó műsor...

Az elmúlt héten három „esemény" is volt a televízióban. Az egyik: *bemutatták a Franciskát.* Össznépi felháborodás követte — minden ok megvolt rá. Minthogy a kedélyek azóta csillapultak — erről ennyit. Egy a cél: Doktor Zebet és a többieket minél hamarabb burkolja a feledés homálya; a nézők felejtsenek, de ne a tévések. Üdvös lenne, ha a rémes nyihahák visszacsengenének illetékes fülekben, valahányszor a hasonszőrű produkciók műsorban vételéről kellene dönteniük. Egyszer csak kimúlnának az ilyen „állatságok" a képernyőről.

A másik esemény: *magyar különkiadása volt csütörtökön a Kisfilmek a nagyvilágból sorozatnak.* Bűnös mulasztás miatt teljesen tájékozatlanul ültem este 8-kor a készülék elé; hallom, hogy következnek a kisfilmek, indulok kikapcsolni, valahogy nem volt kedvem újabb tájakhoz, állatokhoz, rovarokhoz és ritka emlősökhöz. Szerencsére a következő pillanatban betöltötte a képet *Komlós János* feje, ismerősen és szokatlanul, tehát fel kellett venni a várakozó állást. Később le kellett ülni és nagyon figyelni. Akik kitalálták ezt a műsort, igazi tévésfeladatra leltek. A valóságunkból témát merítő kisfilmekről, legyenek azok dokumentumok, riportok, akármilyen műfajok, eddig legfeljebb csak hallott a nagyközönség. Hallhattunk harangozni arról, hogy milyen jók ezek a rövidfilmek. Csak a szakma, meg a céltudatos érdeklődők bizonyosodhattak meg a terjengő jó hírek igazáról. Úgy tűnik, végre mindannyian nézők lehetünk, mert a különkiadásokból többet is terveznek. Az elsőbe beválogatott hat film között három is volt, amelyek meggyőzhettek mindenkit: elsősorban a témák miatt kívánkoznak képernyőre, vagyis nagyszámú nézősereg elé ezek az alkotások. Olyan társadalmi jelenségekre, életmódok és magatartások változásaira irányítják a figyelmet, amelyekről minél többeknek tudni illik és érdemes. *Magyar József* filmje, a Csak az aréna? kívánkozik az élre, mert a témán kívül a megvalósítás módja is figyelemkeltő. *Schiffer Pál* (a mozikban most bemutatott Cséplő Gyuri rendezője) dokumentumaiból hiteles, mai embertípusok állnak elénk; *Csányi Miklós* Boldogságából pedig egy vérlázítóan valószerű életminta. Azoknak az alkotói törekvéseknek a megerősödése idején, amelyeknek az utóbbi időben a „dokumentum-játékfilmek" sorát közölhetjük, dicséretes, hogy a tévé is felsorakozott e filmértékek terjesztői közé.

Végül a harmadik esemény: *Vitray és az egészségügy megint „összekerült".* A Csak ülök... műsor készítői tulajdonképpen hálásak lehetnek a magyar egészségügynek; eleddig erről a területről mesélhették a legsikeresebb, legizgalmasabb meséket — lélegzetállító társadalmi krimiket. Az égési sebekre a gyógyírt feltaláló „amerikás magyar" története, pontosabban kálváriája korántsem csak emberbaráti meggondolásokból hatott a nézőkre. A felháborodásnak jóval több oka van. A rugalmatlanságnak, a szemellenzősségnek, a beszabályozott gondolkodásból és a szabályok fetisizálásából való roppant károknak ez az összegeződése egyszerűen elképesztő. Az ember alig hiszi, amit lát. Vitray Tamás valószínűleg velünk együtt mondaná: bárcsak lehetne már „kevésbé jó" ez a műsor!

Sulyok Erzsébet

Haverunk, Villon

rádiófigyelő

Máig bizsergető emlék az az éjszaka. A Balaton-parti sátorban, zseblámpa fényénél olvasva, enyhe szeszgőzben, könnyek és vállrándulások között szavalva: „Ki szívét asszony-kézbe adja / Már elherdálta ép eszét... / Mert mind egykutya: szőke, barna — / Boldog, ki nem próbálta még!"

Villon. Volt idő, mikor tömegek számára szinte kötelezőnek tűnt ismerni verseit, s volt, mikor nevét kiejteni sem látszott tanácsosnak. S ahogy teltek-múltak fölötte a századok, mindvégig magmaradt aranyos költő-vagánynak, sznobok és hobók, tudósok és diákok örök kedvencének (s „mellékesen" zseninek).

És a múlt héten csütörtökön este mindnyájunk haverja Francois megjelent a Kossuth-rádióban is. Vágó Péter jovoltából, aki hangjátékot írt róla. Jól tudom, nem illő dolog ha a kritikus túlontúl hangot ad lelkesedésének, mégis megkockáztatom: megbabonázva ültem végig az Ifjúsági Rádió egyórás, nagyszerű műsorát. A szubjektív élményen túl több egyéb okból is.

Ritka dolog, egyben igen eredeti megoldás: Vágó Péter hangjátéka tulajdonképpen nem is Villonról szólt. Az alcím: Stációk egy ember életéből a XV. században — szűkítette a kört. Paradox módon viszont az így ki is bővült. Francois csupán egy valaki, egy ember a XV. századból, de egyben a huszadikból is. Akinek végzete az egyénisége, gyarlóságai, lelke legmélyén konzerválódott tisztasága, aki bűnös, mert ember, s ember, mert bűnös.

„Nekem történelmi látomásom volt" — írja a szerző, kicsit fölöslegesen magyarázva színjeles bizonyítványát. Képzelet és elképzelt valóság, a filológiai-életrajzi tényeket a legegészségesebben semmibe vevő, roppant beleérző képességről tanúskodó, szuggesztív Villon-kép — néhány indok a feltétlenül elismerő véleményhez, ami magyarázza a nagy élményt a rádió előtt, régi emlékek, hangulatok és lelkendezések feltámadását.

Minden és mindenki, az egész, Francois Villon nevű univerzum színre lépett: a herceg, a prostituált, a csavargó-bűnöző „kolléga", a ledér úriasszony, s a nagybácsisan menteni akaró rendőrkapitány. S mindnyájan egy ember kedvéért, körülötte kavarogva. Egy emberért, akinek versei egyetlen vékonyka kötetben elférnek, s aki egyik utolsó balladájában mindenkitől bocsánatot kér: „Na, martuk egymást eleget: / Bocsássatok meg mind nekem!"

Legyünk végül tárgyilagosak, ha lehetséges. Mit is gondoljunk hát furcsa, közös haverekről? Ő az, aki — újra Vágó Péter szavaival — „keresi az utat a többiekhez és magához. Egy ember, akivel én közösséget vállalok. Szeretem őt, ez az igazság. Ez minden, amit mondhatok."

Lehet többet mondani?

Domonkos László

Szegedi diáksikerek Győrben

Ötödik alkalommal rendezték meg Győrben az I—II. osztályos középiskolai tanulók számára az Irinyi János kémiai versenyt, 121 tanuló részvételével.

A magas színvonalú és kitűnően szervezett versenyben a kémiai tagozatos osztályba járó tanulók közül *Varga János*, a Radnóti Miklós Gimnázium II. B osztályos tanulója szerezte meg az első helyet. (Tanára: Pálvölgyi Imre.) Varga János ezzel a második alkalommal nyerte meg a tagozatos osztályok versenyét. Harmadik helyezést ért el *Bende Tibor*, a hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Gimnázium tanulója. (Tanára: Gulyás Lászlóné.) Hatodik helyen végzett *Francia Péter* — tanára Tóth Ferenc —, s tizedik helyével ugyancsak radnótista diák zárta be a sort, *Gátfalvi Kristóf* személyében. (Tanára: Pálvölgyi Imre.)

A nem tagozatos osztályú tanulók küzdelmében szépen szerepelt *Fekete Zoltán*, a Ságvári Endre Gyakorló Gimnázium tanulója, aki a harmadik helyezést szerezte meg. (Tanára: dr. Molnár Istvánné.)

A díjnyertes tanulók értékes jutalmakban részesültek.

Egy nap a gyermekekért

Öt buszvezető ajándéka

Négy liter málnaszörp és negyven liter szódavíz fogyott el. A göndör, fekete hajú csöppség háromszor állt sorba az édes italért. Nem volt egyáltalán szomjas, de kimondhatatlan boldogság töltötte el, hogy egy „igazi" néni anyáskodva megsimogatja a fejét, s amikor kiürül a pohár, ezt is megkérdezi: „Jólesett, aranyos?"

Ebéd után a fiúk nagy focicsatát vívtak a sofőr bácsikkal. Az eredmény 6-3, természetesen a gyerekek javára. Volt kötélhúzás, labdás ugra-bugra, lubickolás, napozás. Jól sikerült a majáliselőzetes.

A félhetes ébresztőhöz szoktak, most azonban egyikük sem tudott nyugodtan feküdni az ágyban. Igaz, hajnalban még szemerkélt az eső, de a kezdeti „borús előjelek" nyolc órára elmúltak. Végre jó idő köszöntött rájuk. Két hete várták ezt a kirándulást.

— Sofőr bácsi, ugye kiviszel bennünket? — kérdezte a hat év körüli legényke az autóbusz mellett állidogáló férfit.

— Nézd csak, kisfiam — mutatott a gépkocsivezető az égre —, ha az a csúnya, sötét felhő is elmegy, indulunk.

*

A 10-es Volán Egység brigádja az idén, januárban alakult. Öten vannak, mindannyian csuklós autóbuszokat vezetnek a helyi járatokon. Hárman közülük aranykoszorúval, ketten pedig bronzkoszorúval kitüntetett brigádok tagjai voltak. Családos fiatalemberek, munkaidejük, beosztásuk is hasonló. Ez a kis, baráti közösség elhatározta, hogy megszerzi a Vállalat Kiváló Brigádja címet. Persze tudják, a fokozatokat be kell tartani, de sose baj, ha az akarat kellő önbizalommal párosul. Most nem soroljuk föl gazdasági vállalásaikat — azok is jelentősek —, hanem emberséges magatartásukról villantunk fel néhány mozaikképet. Egyik legszebb tettük a múlt vasárnapi kirándulás, amikor is a Rigó utcai és a Londoni körúti nevelőotthon gondozottjaival töltöttek el egy felejthetetlen napot a dorozsmai széksós fürdőn. Százharminc gyereknek jelentett önfeledt játékot, kikapcsolódást ez a néhány óra a szabadban. Az Egység brigád családostól alkotta a kiszolgáló személyzetet, a férjek-feleségek bábáskodtak a szülői szeretetre áhítozó kis gondozottakon.

Eltervezték, hogy a jövőben rendszeresen patronálják a két nevelőotthont. Legutóbb terepszemlét tartottak az intézetekben, fölmérték, hol, miben segíthetnek. Hamarosan megjavítják a rossz zárakat, ajtókat, ablakokat, a sportpályára új nyújtót, korlátot készítenek, a Volán udvarán található kiselejtezett gépkocsibódékat pedig játszófülkévé alakítják át. Alapítottak brigádkasszát is. Karácsonyra 2—2 ezer forint értékű ajándékkal szeretnék meglepni a kicsinyeket. Borossebesi József, a brigád vezetője maga is állami gondozott volt. Szívügyének tekinti, hogy a szép tervek minél előbb megvalósuljanak. Ne maradjon titok a többiek neve sem: Laczi Szilveszter, Zsikai András, Papdi Antal és Varga Ferenc. Nap mint nap találkozhatunk velük valamelyik autóbusz vezetőfülkéjében.

Rózsa Imre